

วารสารราชไตรมาส

เสือนาคราช

ISSN 1686-8625

ปีที่ 5 ฉบับที่ 3 กรกฎาคม-กันยายน 2552

เผยแพร่ข้อมูลข่าวสารและความเคลื่อนไหวด้านสิ่งแวดล้อมในพื้นที่ภาคใต้ฝั่งตะวันออก

เรา... จะลดการใช้ ถุงหิ้วพลาสติก (ถุงหิ้วก๊อบแก้ม) ในมหาวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยราชภัฏ สงขลา

รายไตรมาส

ปีที่ 5 ฉบับที่ 3 เดือนกรกฎาคม-กันยายน 2552

วัตถุประสงค์ : เพื่อเผยแพร่ความรู้และข่าวสาร
ด้านสิ่งแวดล้อมที่เป็นประโยชน์
ต่อการนำไปเป็นแนวทางการปฏิบัติ
และประชาสัมพันธ์ข่าวสาร/กิจกรรม
ด้านสิ่งแวดล้อม

ที่ปรึกษา

ศักดิ์สิทธิ์ ตรีเดช
ชาติริ ช่วยประสิทธิ์

บรรณาธิการบริหาร

จงจิตร นันทาทมธัญญา

หัวหน้ากองบรรณาธิการ

วิกรม เดชบุญ

กองบรรณาธิการ

ธัญญา เมฆอภิรักษ์
จรงค์ มะสิน
รัชฎา แก้วมณี

บรรณาธิการฝ่ายศิลป์ และสร้างสรรค์

ทวี ลือชาสัตย์

ประสานงานการเผยแพร่

ธัญญา เมฆอภิรักษ์
ประภาพร สุชนันท์
รัชฎา แก้วมณี

จำนวนพิมพ์ 4,000 เล่ม

ออกแบบ-จัดพิมพ์

บริษัท บลูอิมเมจ จำกัด
โทร.0-7446-4401-2 โทรสาร 0-7446-4403

คุณ คือ พลัง ช่วยหยุดยั้งภาวะโลกร้อน

เตือนตน และเตือนใจ คนข้างกาย ให้ควรจำ
สิ่งใดที่ควรทำ -ไม่ควรทำ ก่อนจะสาย
ธรรมชาติที่เรามี ให้เราไม่ จักเสียดาย
ก่อนที่ จักมลาย เราจะใช้ ไม่พอเพียง
ใช้กัน แค่อ่าน เราจะได้ ไม่ต้องเสี่ยง
ว่าจะ มีพอเพียง กับลูกหลาน และเหลนเรา
ชวนกัน ช่วยรักษา ร่วมกันมา ช่วยบรรเทา
สิ่งใด คิดว่าเก่า ก็นำเอา มารื้อใช้
อาหาร ทั้งเสื้อผ้า ของใช้ถ้า -จะซื้อใหม่
คิดก่อน ตัดสินใจ ว่าทำลาย สิ่งใดบ้าง
ต้นไม้ มีจำกัด พลังงานชัด ย่อมเบาบาง
อย่าพูด เอาแต่อ้าง ทำเสียบ้าง ได้ผลเอง
ให้เริ่ม ตัวเราก่อน แล้วค่อยสอน คนข้างเคียง
พูดไป คนละเสียง ว่าเราไม่ จงช่วยกัน
โลกบอก ว่าร้อนนัก มีใครจัก มาช่วยฉัน
คิดดู แต่ละวัน ว่าเรานั้น ช่วยอันใด
อย่ามัว คิดแต่สุข เอาแต่สนุก สะดวก สบาย
ลูกหลาน ใช้สิ่งใด ถ้าเราไม่ รักษา
โลกไม่ สวยงามจริง ถ้าเรานิ่ง มัวแต่ฝัน
ขอเพียง แต่ละวัน ให้เรานั้น รักษาโลกอยู่

ทวี ลือชาสัตย์

กลุ่มงานส่งเสริมและเผยแพร่ สสท.16

สนใจสมัครเป็นสมาชิกหรือส่งความคิดเห็นประชาสัมพันธ์ สามารถแจ้งความจำนงค์ได้ที่

บรรณาธิการวารสาร “เปิดทราย”

สำนักงานสิ่งแวดล้อมภาคที่ 16 ถนนกาญจนวนิช ตำบลเขาอุบช้าง อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา 90000
โทร.0-7431-1882, 0-7431-3419

Home Page : www.reo16.mnre.go.th

E-mail : envreo16@hotmail.com

Contents

คู่มือก่อน กับขบวนการศึกษา

4-5

ย้อนดูต่าย...ใช้ชีวิต
คน...สองทะเล
ตอน"นา...แหล่งกับข้าว (อาหาร)
สำรองของคนสองทะเล"
หาทุ่ง ปู ปลา ในดินน้ำพะ

6-7

การประชุม
คณะกรรมการพัฒนา
ลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา
ครั้งที่ 1/2552

8-9

แผนงานหุ้นส่วน
การวิจัย
และพัฒนาของยุโรป
ช่วงวิกฤติเศรษฐกิจ

10-11

เล่าเรื่องด้วยภาพ

18

สารอินทรีย์
ระเหยง่าย (วี โอ ซี)

12-14

เล่าเลียบชายฝั่ง
เมื่อนายเถื่อนกลับบ้าน

15

บอกเล่า...ข้าวฟาก
การคัดเลือกสิ่งประดิษฐ์จากวัสดุเหลือใช้

16-17

"สาธุ"
ป้าชายเลนแห่งลุ่มน้ำจืด

เมื่อวันก่อนนั่งดูทีวีรายการสารคดีสัตว์โลก โดยไม่มีมนุษย์เข้ามาเกี่ยวข้องแล้วรู้สึกสบายใจ เพราะ สารคดีดังกล่าวสามารถสื่อให้เห็นว่า สัตว์โลกต่างๆอยู่ ด้วยกันอย่างมีความสมดุล มีความเป็นระบบนิเวศที่ สมบูรณ์ ในระบบนิเวศของป่าไม้มีผู้ล่ามีผู้ถูกล่า มีระบบ ที่ป้องกันการเสียสมดุล เสียคือผู้ล่า กวางคือผู้ถูกล่า สุดท้ายแล้วถึงแม้จะมีการลดจำนวนของผู้ถูกล่า แต่การ รักษาสมดุลของระบบนิเวศยังมีอยู่ ทั้งสองฝ่ายก็ยังดำรง ชีวิตอยู่ได้ตามธรรมชาติ ระบบนิเวศป่าชายเลนก็มีการ รักษาสภาพเพื่อให้มีแนวป้องกันให้สัตว์น้ำเข้ามาวางไข่ เข้ามาหลบภัย จนสัตว์น้ำต่างๆแข็งแรงออกไปเผชิญกับ ผืนน้ำอันกว้างใหญ่ไพศาลได้ หันมาดูสารคดีมลพิษสิ่งแวดล้อมแล้วมีความรู้สึกหดหู่ใจ ความสมดุลในระบบ นิเวศป่าไม้ ระบบนิเวศป่าชายเลนขาดความสมดุล เกิด การเสื่อมโทรมไปอย่างรวดเร็ว ในสารคดีบอกว่าเป็น เพราะการกระทำของมนุษย์

เลยนั่งคิดเล่น ๆว่า หรือว่าพวกเราเป็นมนุษย์ ต่างดาวที่ถูกส่งมาจากโลกอื่น เพื่อให้มาทำลายความ สมดุลและความสมบูรณ์ของโลกสีฟ้าใบนี้ เพื่อให้เหมือนกับ ดาวดวงอื่นๆที่ไม่มีความอุดมสมบูรณ์เท่ากับโลกใบนี้

และก็คิดต่อไปว่า ถ้าเราเป็นมนุษย์ต่างดาวจริง แต่เราก็อยู่บนโลกใบนี้มานานๆๆมากแล้ว โลกใบนี้ก็คือถิ่นฐานของเรา ดังนั้นเราคงต้องดูแลโลกของเรา เหมือนบ้านที่ให้ความอบอุ่น ความมั่นคงและความ ปลอดภัย อย่าให้บ้านของเราเหมือนดาวดวงอื่น ถ้าเรา คิดอย่างนี้ทุกคน บ้านของเราก็จะคงสภาพความ สมบูรณ์ตราบนานเท่านาน

บันทึกชีวิตและภูมิปัญญาท้องถิ่นภาคใต้

ย้อนดูตาดยายใช้ชีวิต

คน.....สองทะเล

ตอน “**นา.....แหล่งกับข้าว** (อาหาร) สำรองของคนสองทะเล”
หากุ้ง ปู ปลา ในคูน้ำพะ 4

เดือนเก้าต้นข้าวเริ่ม
 แต่งตัว เพื่อให้ต้นข้าวแข็งแรง
 รอรับ “ฝนดู” ที่จะมาถึงตั้งแต่
 ประมาณเดือนสิบเป็นต้นไป ช่วง
 เดือนเก้าอาจมี “ฝนหยาม” หรือ
 ฝนออกฤดูปรายมาบ้างเป็น
 ช่วงๆเพิ่มความชุ่มฉ่ำให้แผ่นดิน

หล่อเลี้ยงให้สัตว์น้ำ กุ้ง หอย ปู ปลา ในนาได้พอดำรงชีวิต
 อยู่ได้ เพื่อรอฝนดูที่จะมาถึง เมื่อฝนดูหรือฤดูน้ำพะมาถึงทุ่ง
 นาแห่งคาบสมุทรสงขลา และที่ราบลุ่มทั้งหลายต่างเจิ่งนอง
 ไปด้วยน้ำ ไม่เว้นแม้แต่ “ทางฟรี” ที่เป็นเส้นทางสัญจรของ
 ชาวคาบสมุทรกลายเปลี่ยนเป็นสายน้ำเล็กๆทำหน้าที่ระบายน้ำ
 ฝนลงสู่ที่ราบลุ่ม เช่น หนอง คลอง บึง และ ทุ่งนา ดังนั้น
 ทางฟรีเมื่อฤดูน้ำพะจึงรับบทบาทหลายหน้าที่นอกจากจะทำ
 หน้าที่เป็นเส้นทางสัญจร เส้นทางไหลของน้ำแล้ว ทางฟรียัง
 เป็นเส้นทางสำหรับลูกปลาที่เพิ่งฟักตัวออกจากไข่มาตั้งแต่
 เดือนเก้า ได้ว่ายน้ำไปหาแหล่งน้ำใหม่ โดยเฉพาะวันแรกของการ
 ทำหน้าที่ของทางฟรีเป็นทางระบายน้ำ ลูกปลาลาก
 หลายชนิดนับพันนับหมื่นตัวต่างแข่งขันกันว่ายน้ำจนเต็มทาง
 ฟรีไปหมด เด็กๆชาวคาบสมุทรสงขลายามฤดูน้ำพะจึงมีที่
 เล่นหรือกิจกรรมการเล่นแห่งใหม่นั้นก็คือ ทางฟรีนั่นเอง
 เด็กๆชาวคาบสมุทรจะตื่นกันแต่เช้าในมือของแต่ละคนจะถือ
 ขวดแก้วคนละใบ(สมัยนั้นยังไม่มีขวดพลาสติกเหมือน
 ปัจจุบัน) อาจเป็นขวดกลม หรือขวดแบน แล้วแต่จะหาได้
 ส่วนมากจะเป็นขวดกลม ต่างคนต่างมุ่งหน้าไปยังทางฟรีตัก
 น้ำใส่ขวดพอประมาณ หลังจากนั้นก็จะถึงเวลาการเล่นสนุก
 ของเด็กๆ คือการไล่จับลูกปลาดูตัวเล็กๆชนิดต่างๆ เอาใส่ขวด

บางทีมีการแข่งขันกันว่าใครจับได้มากกว่ากัน ขวดแต่ละขวดจึงเต็มไปด้วย
 ลูกปลา เด็กบางคนเพลิดเพลินกับการไล่จับลูกปลาจนลืมทานข้าวกลางวัน
 กันไปเลย ลูกปลาที่เด็กๆจับไปเล่นมักจะเป็นลูกปลาช่อนและปลาดุกเพราะ
 ลูกปลาสองชนิดนี้มีสีสวย ปลาที่ถูกจับได้จะถูกนำไปบ้านของเด็กแต่ละคน
 เด็กจะเก็บใส่ขวดไว้ระยะหนึ่งแล้วก็จะนำไปปล่อย ณ แหล่งน้ำต่างๆต่อไป
 กิจกรรมการเล่นของเด็กด้วยการจับลูกปลาจะมีช่วงเวลาประมาณ 3 —
 4 วัน จนลูกปลาวายน้ำไปยังแหล่งน้ำลึกจนหมดหรือมีจำนวนน้อยเด็กก็
 เลิกจับลูกปลา แต่สิ่งที่ตามมาหลังจากความสนุกคือความทุกข์ทรมาน ด้วย
 อุปนิสัยที่ไม่ค่อยชอบใส่รองเท้าหรือไม่ค่อยมีรองเท้าให้ใส่ ดังนั้นความทุกข์
 ประการแรกที่มาหลังจากความสนุกจากการไล่จับลูกปลาของเด็กๆก็คือ
 โรคเท้ากัดเท้ารับรองเด็กคาบสมุทรสงขลาเกือบทุกคนในสมัยอดีตต้องเคย
 เป็น และ โรคที่สองคือโรคที่คนคาบสมุทรเรียกว่า “ขนหนอน” ซึ่งเป็นโรค
 ยอดนิยมของเด็กๆ ผู้เขียนเข้าใจว่า “ขนหนอน” น่าจะเกิดจากตัวอ่อนของ
 พยาธิปากขอไชเข้าทางเท้าของเด็กๆเนื่องจากพื้นที่คาบสมุทรสงขลาใน
 สมัย 40 ปีที่แล้วชาวบ้านเรือนที่มีส้วมซึมใช้น้อยเรียกว่าในแต่ละหมู่บ้าน
 แต่ละตำบล แทบหาไม่เจอเลยทีเดียว ชาวคาบสมุทรสงขลาเลยใช้ป่า
 ละเมาะเป็นที่ถ่ายทุกข์หรือท้องทุ่งแทนส้วม และโรคพยาธิโดยเฉพาะพยาธิ
 ปากขอก็เป็นโรคที่พบมากในพื้นที่ภาคใต้ เมื่อถึงฤดูน้ำหลากสิ่งขับถ่ายหรือ
 ไข่พยาธิก็ถูกแพร่กระจายไปทั่ว ไข่พยาธิก็ใช้เวลาช่วงนี้ในการฟักตัวเป็นตัว
 อ่อน ซึ่งประจวบเหมาะกับการที่นิสัยไม่ชอบใส่รองเท้าหรือไม่มีรองเท้าใส่ของ
 เด็กๆ และการแช่น้ำนานๆทำให้ผิวหนังบริเวณฝ่าเท้าเน่าง่ายต่อการไช
 ของพยาธิปากขอ จึงทำให้เด็กๆคาบสมุทรสงขลาเป็น “ขนหนอน” กัน
 แทบทุกคน ลักษณะอาการของโรค “ขนหนอน” วันแรกๆมักจะไม่ค่อยมี
 อาการอะไร พอเข้าวันที่สองวันที่สามอาการจะเริ่มจากคันตามง่ามเท้า
 หลังจากนั้นจะปรากฏเป็นร่องรอยเป็นเส้นทางการไชของพยาธิทั่ว
 บริเวณง่ามเท้าหรือฝ่าเท้า ตอนกลางวันมักจะไม่มีอาการอะไรเพราะเด็ก
 สนุกอยู่กับการจับลูกปลา แต่ตกตอนกลางคืนเวลาเข้านอนอาการจะกำเริบ

คือมีการค้นบริเวณฝ่าเท้า งามเท้าคันคล้ายโดนขนของหนอน (ตัวบุ้ง) คนที่เคยเป็นจะนึกออกเลยว่าคันและทรมานขนาดไหน คันจนต้องเอางามนิ้วหรือฝ่าเท้าถูกับหนวดสาต (บริเวณขอบของเสื้อกระจุดหรือเสื้อกเมื่อนานเสร็จแล้วจะมีขอบด้านหนึ่งของเสื้อที่เป็นจุดจบของเสื้อแต่ละผืนจะมีการล็อกให้เสื้อคงรูปและจะมีส่วนหนึ่งของเส้นกระจุดหรือกกเหลือโผล่ออกมา) รับประทานเวลาเอางามเท้าถูกับหนวดสาตมันสออย่าบอกใคร หรือบางคนทนไม่ไหวจริงๆ ต้องเอาเทียนไขมาจุดแล้วใช้น้ำตาเทียนที่ร้อนๆ หยดลงบริเวณที่คัน วิธีนี้ก็มันส์ไปอีกรูปแบบ วิธีการรักษาในสมัยนั้นไม่มียาแผนปัจจุบันมากนัก ที่เห็นใช้รักษาพบบรรเทาอาการคันก็คือ การพ่นน้ำหมาก ก็คือน้ำหมากที่คนแก่กินกันนั้นเองมีหมาก พลู ปูนแดง เคี้ยวให้ละเอียดพ่นเป็นน้ำแล้วพ่นตรงบริเวณที่คันแค่นั้นเอง

ต้นข้าวที่แต่งตัวตั้งแต่เดือนเก้าพอลงเดือนสิบก็แข็งแรงพอที่จะรับน้ำฝนจำนวนมากในฤดูน้ำฝน ท้องนาในฤดูน้ำฝนจะมีแต่สีเขียวของใบข้าวสลัดกับต้นตาลโตนดที่ขึ้นเรียงรายอยู่ตามคันนา น้ำที่ท่วมขังในบึงนานอกจากทำหน้าที่หล่อเลี้ยงต้นข้าวแล้วยังทำหน้าที่หล่อเลี้ยงสัตว์น้ำให้เจริญเติบโตเพื่อเป็นแหล่งอาหารของคนคาบสมุทรได้เป็นอย่างดี การจับสัตว์น้ำของคนสมุทรสทิงพระจะต้องอาศัยเครื่องมือที่สร้างขึ้นกันเองแบบง่ายๆ ด้วยวัสดุในท้องถิ่น ซึ่งเครื่องมือที่ชาวคาบสมุทรสร้างขึ้นมามีความเกี่ยวข้องกับแหล่งตั้งถิ่นฐานของแต่ละชุมชน และ แหล่งอาศัยของสัตว์น้ำ การใช้เครื่องมือการจับสัตว์น้ำมักจะใช้เครื่องมือหลายชนิดร่วมกัน ทั้งนี้จะขึ้นอยู่กับปัจจัยของฤดูกาล การไหลของน้ำ ความลึก เป็นส่วนประกอบ เครื่องมือการจับสัตว์น้ำต่างๆ ที่ชาวคาบสมุทรสร้างขึ้นเป็นเครื่องมือที่สอดคล้องกับชนิดและขนาดของสัตว์น้ำที่ต้องการจับ และไม่ทำลายทรัพยากรสัตว์น้ำจนเกินความจำเป็น เรียกได้ว่าเครื่องมือจับสัตว์น้ำของชาวคาบสมุทรเป็นเครื่องมือที่ใช้ประโยชน์อย่างยั่งยืนและไม่ทำลาย คือ 1. เป็นเครื่องมือที่มีลักษณะจำกัดที่สัมพันธ์กับประเภทของสัตว์น้ำชนิดใดชนิดหนึ่งและจับสัตว์น้ำได้เฉพาะในฤดูกาลที่มีสัตว์น้ำประเภทนั้นๆ ชุกชุมเท่านั้น 2. ขนาดเครื่องมือมีขนาดเล็กที่สามารถจับสัตว์น้ำได้ในปริมาณจำกัด 3. มีผลเสียด้านนิเวศน้อยเพราะอุปกรณ์เครื่องมือที่ใช้เป็นประเภทปล่อยและรอจับ

สื่อน เป็นเครื่องมือจับสัตว์น้ำอีกชนิดหนึ่ง ที่ชาวคาบสมุทรสทิงพระจัดทำขึ้นแบบง่ายๆ ตามภูมิปัญญาท้องถิ่น และจัดทำให้สอดคล้องกับชนิดและขนาดของสัตว์น้ำที่ต้องการจับ ซึ่งสื่อนเป็นเครื่องมือดักจับสัตว์น้ำบริเวณน้ำไหล มักจะทำด้วยไม้ไผ่ ไม้ของต้นคล้า ไม่มีงา วางตอกในแนวยาว ขัดด้วยหวาย เถาวัลย์หรือลวดอย่างห่างๆ ลักษณะรูปทรงของสื่อนคล้ายกรวยยาว ส่วนกันหรือ "หางสื่อน" รวบแน่นเข้าหากัน ส่วนหน้าหรือ "ปากสื่อน" มีลักษณะต่างกันเป็น 2 แบบ ถ้าปากบานเขมือบออกอย่างปากเตว เรียกว่า "สื่อนปากบาน" ถ้าเสมอกับตัวสื่อน และส่วนปากด้านบนตัดเว้าลึกเข้าไปเป็นรูป 4 เหลี่ยม เรียกว่า "สื่อนปากตัด" การวางตอกถ้าวางชิดกันเรียกว่า "สื่อนถี่" ใช้ดักสัตว์น้ำได้ทุกขนาด ถ้าวางตอกห่างกัน เรียกว่า "สื่อนห่าง" ใช้ดักสัตว์น้ำที่มีขนาดโตกว่าความห่างของตอก สัตว์น้ำขนาดเล็กกว่าช่องตอกจะหนีหรือหลุดออกทางช่องนั้น นับเป็นวิธีอนุรักษ์สัตว์น้ำที่ยังโตไม่ได้ขนาดโดยปริยาย

การดักสื่อน ต้องดักบริเวณร่องน้ำที่มีต้นกันน้ำ ซึ่งระดับน้ำ 2 ฟากต่างกัน คันกันน้ำในทุ่งนา ได้แก่ คันนาและทำนบ ถ้าเป็นห้วยหรือลำคลองต้องเป็นบริเวณที่มีการทำเครื่องมือดักจับสัตว์น้ำที่เรียกว่า "เล่" หรือ "ซัง" โดยดักบริเวณปากทั้ง 2 ข้างซึ่งเรียกว่า "หูเล่" และ

"หูซัง" การดักสื่อนในร่องน้ำคันนาหรือทำนบ ใช้ได้เฉพาะสื่อนปากบานอย่างเดียวโดยวางให้ปากสื่อนอยู่กลางร่องน้ำ ส่วนหางสื่อนให้ห้อยต่ำไปทางด้านหลังซึ่งมีระดับน้ำต่ำกว่า ใช้ไม้ปักกระหนาบตัวสื่อนให้กระชับ รอบปากสื่อนใช้กิ่งไม้ใบไม้อัดคลุมให้แน่น ไม้ให้สัตว์น้ำว่ายลอดไปได้ คงมีช่องทางที่ว่ายผ่านได้ทางเดียวคือทางปากสื่อน ซึ่งเมื่อว่ายผ่านไปแล้วจะเข้าไปติดภายในสื่อนจะหมุนตัวกลับหรือถอยกลับไม่ได้ เพราะสื่อนแคบและน้ำไหลเชี่ยว ส่วนการดักสื่อนปากบานบริเวณหูล่และหูซังก็ทำเช่นเดียวกัน โดยเจาะรูพอสอดตัวสื่อนจากด้านหน้าเล่หรือซังให้ทอดหางสื่อนลงไปตามหลัง สำหรับการดักสื่อนปากตัด ดักได้เฉพาะบริเวณหูล่ หูซังเท่านั้น โดยเจาะช่องแบบเดียวกับดักสื่อนปากบาน แต่แทนที่จะเลียบตัวสื่อนเข้าในช่องที่เจาะ ก็วางสื่อนให้ส่วนของปากสื่อนที่ตัดเป็นรูป 4 เหลี่ยมรับน้ำที่ไหลมา โดยใช้เชือกโยงปากสื่อนแขวนไว้ เมื่อสัตว์น้ำว่ายผ่านช่องที่เจาะไว้ก็จะลอยตัวตามน้ำตกลงในสื่อนสื่อนปากตัดนอกจากดักสัตว์น้ำที่มาจากทางเหนือแล้ว ยังดักสัตว์ที่อยู่ทางเบื้องล่างได้ด้วย กล่าวคือบริเวณที่น้ำไหลตกลงนั้น สัตว์ที่อยู่เบื้องล่างโดยเฉพาะปลาจะกระโดดเล่นน้ำ หรือกระโดดเพื่อไปสู่แหล่งน้ำด้านบน จึงหวะที่กระโดดอาจตกลงในสื่อนได้

การดักสื่อนทำได้ทั้งกลางวันและกลางคืน การยกสื่อนมาเทเอาสัตว์ออกไม่กำหนดเวลาแน่นอน ถ้าสังเกตเห็นสัตว์น้ำเข้าสื่อนมาก อาจยกขึ้นเทออกบ่อยๆ เพื่อไม่ให้ตายและเน่าพอง แต่ถ้าสัตว์น้ำเข้าสื่อนน้อยอาจดักทิ้งไว้ข้ามคืนจึงยกขึ้นเสียครั้งหนึ่ง

การดักสื่อนถ้ามีบริเวณที่มีน้ำไหลดังกล่าวดักได้ตลอด สามารถทำได้ทุกฤดู แต่ช่วงที่ดักแล้วได้ผลสูงสุดคือช่วงเดือน 11- 12 ซึ่งสัตว์น้ำจากทุ่งนา ห้วยหนองและลำคลองเล็กๆ จะอพยพไปสู่แหล่งน้ำใหญ่ ช่วงการอพยพเช่นนี้เรียกว่า "ระยะปลาลง"

บันทึกทะเลสาบ

การประชุมคณะกรรมการพัฒนา ลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา ครั้งที่ 1/2552

ตามที่คณะรัฐมนตรีได้มีมติเห็นชอบให้แต่งตั้งคณะกรรมการพัฒนาลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา ตามที่กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เมื่อวันที่ 17 มีนาคม 2552 โดยมีรัฐมนตรีว่าการกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (นายสุวิทย์ คุณกิตติ) เป็นประธาน ปลัดกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (นายศักดิ์สิทธิ์ ศรีเดช) เป็นรองประธานและเลขาธิการสำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (นางนิศากร ไขษิตร์ณี) เป็นกรรมการและเลขานุการ โดยคณะกรรมการประกอบด้วย ภาคราชการ ภาคประชาชนและผู้ทรงคุณวุฒิในด้านต่างๆ และเมื่อวันที่ 30 กรกฎาคม 2552 คณะกรรมการพัฒนาลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลาได้มีการประชุมคณะกรรมการขึ้น ณ โรงแรมเจบี อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา โดยมีรัฐมนตรีว่าการกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเป็นประธานการประชุม ซึ่งมีประเด็นและมติที่ประชุมที่น่าสนใจ ดังนี้

ในการติดตามประเมินผลการดำเนินงานตามแผนแม่บทที่ผ่านมา ตามยุทธศาสตร์ 5 ยุทธศาสตร์ ผลการดำเนินการโดยภาพรวมสรุปได้ ดังนี้

ยุทธศาสตร์ที่ 1 การฟื้นฟูความอุดมสมบูรณ์ของทรัพยากรธรรมชาติและความหลากหลายทางชีวภาพ พบว่า การดำเนินงานที่ผ่านมาสวนทางกับยุทธศาสตร์ กล่าวคือ พื้นที่ป่าไม้ลดลงอย่างต่อเนื่อง โดยป่าต้นน้ำถูกบุกรุกทำลายอย่างพารา และป่าพรุถูกบุกรุกเพื่อปลูกปาล์มน้ำมัน ส่วนด้านทรัพยากรประมง พบว่า สถิติการจับสัตว์น้ำในทะเลสาบสงขลาลดลงทุกปีเช่นเดียวกัน

ยุทธศาสตร์ที่ 2 การใช้ประโยชน์ทรัพยากรลุ่มน้ำแบบบูรณาการและใช้อย่างยั่งยืน พบว่า มีการปรับเปลี่ยนพื้นที่น้ำท่วมซ้ำเพื่อทำการเกษตรแบบผสมผสานบ้างเล็กน้อย ในฤดูแล้งบางพื้นที่ยังขาดแคลนน้ำเพื่อการเกษตร ทรัพยากรประมงเริ่มฟื้นตัวจากโครงการฟาร์มทะเล อย่างไรก็ตาม ยังไม่ได้ดำเนินการจัดระเบียบเครื่องมือประมงและยังคงเป็นปัญหาอยู่

ยุทธศาสตร์ที่ 3 การควบคุมและป้องกันมลพิษ พบว่า กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมโดยกรมควบคุมมลพิษได้กำหนดสถานีตรวจวัดคุณภาพน้ำและดำเนินการเรื่องการกำจัดขยะมูลฝอยและการบำบัดน้ำเสียรวมทั้งเก็บข้อมูลปริมาณของเสีย (Loading) ที่ระบายลงสู่ทะเลสาบสงขลา

ยุทธศาสตร์ที่ 4 การอนุรักษ์ฟื้นฟูประเพณีศิลปวัฒนธรรม แหล่งประวัติศาสตร์ โบราณคดี ภูมิปัญญาท้องถิ่นและแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ พบว่า โบราณสถานและแหล่งสำคัญทางประวัติศาสตร์มีการเข้าถึงคุณค่าของประชาชนหรือการอนุรักษ์รักษาสัมพันธ์ค่อนข้างน้อยรวมทั้งแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่ลุ่มน้ำยังขาดการพัฒนาให้สอดคล้องกับศักยภาพ

ยุทธศาสตร์ที่ 5 การเพิ่มประสิทธิภาพของการบริหารจัดการลุ่มน้ำโดยเน้นกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชน พบว่า องค์การบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมยังขาด

ความต่อเนื่องเพราะลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลาไม่มีพื้นที่กว้างขวางและมีหลายหน่วยงานมารับผิดชอบ ในส่วนของการแปลงแผนแม่บทสู่การปฏิบัติ ประสบปัญหาด้านงบประมาณที่มีอยู่จำกัด โดยโครงการภายใต้แผนปฏิบัติการประจำปีมีวงเงินสูงกว่างบประมาณที่ได้รับจัดสรรถึง 4-5 เท่า ในด้านระบบฐานข้อมูลก็ยังมีได้เป็นศูนย์ข้อมูลสำหรับพื้นที่ลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา แต่ข้อมูลจะกระจัดกระจายตามหน่วยงานต่างๆในระดับที่แตกต่างกัน

อย่างไรก็ตามในการประชุมคณะกรรมการพัฒนาลุ่มน้ำทะเลสาบในครั้งนี้ประธานในที่ประชุมได้ตั้งข้อสังเกตว่ายุทธศาสตร์ตามแผนแม่บทนี้มีลักษณะกระจัดกระจายไม่ได้มองภาพแบบองค์รวม ความจริงควรให้ยุทธศาสตร์มีความเชื่อมโยงกันตั้งแต่บริเวณต้นน้ำถึงปลายน้ำ และเพื่อให้การพัฒนาลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลาเป็นไปอย่างเป็นรูปธรรมและแก้ไขปัญหาอุปสรรคในการดำเนินงานที่ผ่านมา คณะกรรมการพัฒนาลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลาจึงมีมติที่ประชุมที่สำคัญๆ ดังนี้

1. การจัดตั้งสถาบันพัฒนาลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา เห็นชอบให้มีการบูรณาการการทำงานระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อให้การทำงานมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นแทนการจัดตั้งองค์กรใหม่ โดยมอบหมายให้กรมทรัพยากรน้ำนำเสนอคณะกรรมการทรัพยากรน้ำแห่งชาติให้สั่งการเพิ่มเติมอำนาจหน้าที่ให้คณะกรรมการลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลาของกรมทรัพยากรน้ำเพื่อทำหน้าที่จัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอื่นๆที่เกี่ยวข้องนอกเหนือจากทรัพยากรน้ำนอกจากนี้ยังเห็นชอบให้มีการจัดตั้งสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลาขึ้นจากหน่วยงานที่มีอยู่และให้นำมตินี้เสนอต่อคณะรัฐมนตรีเพื่อปรับความเข้มแข็งและเพิ่มศักยภาพให้หน่วยงานที่เหมาะสมต่อไป ทั้งนี้ให้มีการติดตามประเมินผลการดำเนินงานตามแนวทางนี้ หากพบว่าจำเป็น

ต้องจัดตั้งองค์การพิเศษและคณะรัฐมนตรีจะได้มีมติให้จัดตั้งหน่วยงานใหม่ได้แล้ว จึงค่อยดำเนินการยกวางระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีเพื่อจัดตั้งองค์การดังกล่าวต่อไป

2. การแต่งตั้งคณะอนุกรรมการภายใต้คณะกรรมการพัฒนาลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา

- เห็นชอบให้มีการแต่งตั้งคณะอนุกรรมการกำกับ ติดตามและประเมินผลโดยมอบหมายให้ศูนย์บริการประชาชน สำนักนายกรัฐมนตรี เป็นหน่วยงานหลักเช่นเดิม

- เห็นชอบให้แต่งตั้งคณะอนุกรรมการเพื่อขับเคลื่อนการดำเนินงานการแก้ไขปัญหาแบบมีส่วนร่วม เพื่อร่วมวางแผน ร่วมดำเนินการ ร่วมกำกับและติดตามการดำเนินงานในประเด็นเร่งด่วน 4 ประเด็น โดยให้สำนักงานสิ่งแวดล้อมภาคที่ 16 สำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัดสงขลา พัทลุงและนครศรีธรรมราช และสำนักงานทรัพยากรน้ำภาค 8 เป็นหน่วยงานสนับสนุนในการทำงานแบบมีส่วนร่วมในระดับพื้นที่ และมีหน่วยงานหลักเป็นผู้รับผิดชอบในแต่ละประเด็น ดังนี้

(ก) ปัญหาการลดลงของพื้นที่ป่าต้นน้ำและป่าอนุรักษ์ มอบหมายให้กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่าและพันธุ์พืชและกรมป่าไม้ เป็นหน่วยงานหลัก

(ข) ปัญหาการเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดินบริเวณป่าพรุ มอบหมายให้กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่าและพันธุ์พืชเป็นหน่วยงานหลัก

(ค) ปัญหาน้ำเสียและขยะมูลฝอย มอบหมายให้กรมควบคุมมลพิษ สำนักงานสิ่งแวดล้อมภาคที่ 16 สำนักงานปลัดกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมและกรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม เป็นหน่วยงานหลัก

(ง) ปัญหาความตื่นเินของทะเลสาบสงขลาและการจัดระเบียบเครื่องมือประมง มอบหมายให้ กรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง ร่วมกับ กรมการขนส่งทางน้ำและพาณิชยนาวีและกรมประมง เป็นหน่วยงานหลัก

3. ให้คณะอนุกรรมการกำกับ ติดตามและประเมินผล จัดลำดับความสำคัญของประเด็นปัญหาเร่งด่วน 4 ประเด็น และให้หน่วยงานปรับแผนการดำเนินงานเข้ามาที่ 4 ประเด็นนี้ โดยใช้งบประมาณปกติ และถ้าจำเป็นต้องใช้งบประมาณเพิ่ม ก็ให้เสนอคณะรัฐมนตรีเพื่อพิจารณา เมื่อได้รับงบประมาณปี พ.ศ.2553 ให้เริ่มดำเนินการทันที ทั้งนี้ ให้คณะอนุกรรมการรับจัดทำรายงานสรุปภายใน 1-2 เดือนนี้ เพื่อจัดลำดับความสำคัญของโครงการที่มีอยู่แล้ว(71 โครงการ) และพิจารณางบประมาณของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องนำมารวมกันให้เข้มข้นแล้วนำผลที่ได้มาตัดสินใจร่วมกับประชาชน โดยนำเสนอให้คณะกรรมการพัฒนาลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลาพิจารณาเห็นชอบในการประชุมครั้งต่อไป

4. คณะกรรมการพัฒนาลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลาเห็นชอบให้คงคณะอนุกรรมการเดิมไว้ 1 คณะ คือคณะอนุกรรมการกำกับ ติดตามและประเมินผล ส่วนคณะกรรมการชุดอื่นๆให้ยุบรวมกันเป็นคณะอนุกรรมการเพื่อขับเคลื่อนการดำเนินงานการแก้ไขปัญหาแบบมีส่วนร่วม เพื่อแก้ไขปัญหาอย่างมีประสิทธิภาพ.

เผยความลับ... ในช่อดอกไทร

พืชสกุลไทร อยู่ในวงศ์ Moraceae เช่นเดียวกับขนุนและหม่อน โดยมีลักษณะพิเศษแตกต่างจากพืชสกุลอื่นคือ ช่อดอกประกอบด้วยดอกขนาดเล็กจำนวนมาก อยู่บนฐานรองช่อดอก ซึ่งเจริญหุ้มดอกไว้ภายใน มีช่องเปิดด้านปลายซึ่งมีใบประดับซ้อนกันปิดไว้ ลักษณะ

พื้นฐานภายนอกคล้ายกับผล มีชื่อเรียกเฉพาะว่า พิก (fig) หรือไซโคเนียม (syconium) ช่อดอกออกเดี่ยวหรือเป็นคู่ที่ซอกใบ บางชนิดออกเป็นช่อตามลำต้น ตัวอย่างพืชในสกุลนี้ เช่น มะเดื่อ โพธิ์ ไทร

ดอกของพืชสกุลไทรทั่วไปมี 3 แบบ ได้แก่ ดอกเพศผู้ส่วนมากมีเกสรเพศผู้ 1-2 อัน อับเรณู 2 พู เรณูมีขนาดเล็ก ผิวเรียบ บางชนิดมีเกสรเพศเมียที่เป็นหมันอยู่ด้วย ดอกเพศเมียมีรังไข่ 1 ช่อง 1 ออวูล ก้านเกสรเรียวยาว ติดด้านข้างค่อนข้างยอียดของรังไข่ ยอดเกสรเรียวยาวหรือแยกเป็น 2 แฉก แหลมหรือรูปทรงกระบอก และดอกกลคือดอกเพศเมียที่มีรังไข่ไปง ก้านเกสรนั้นและยอดเกสรบานคล้ายปากแตร เหมาะแก่การวางไข่ของต่อไทร ดอกชนิดนี้ไม่มีเมล็ดเนื่องจากตัวอ่อนของต่อไทรกินออวูลเป็นอาหาร เป็นดอกที่ไม่มีเกสรเพศผู้หรือเกสรเพศเมีย มีเฉพาะกลีบรวม

พืชสกุลไทรชนิดที่ดอกแยกเพศต่างต้น มีช่อดอกสองแบบคือ ช่อดอกเพศเมีย มีเฉพาะดอกเพศเมียเท่านั้น เกิดแยกต้นกับช่อดอกเพศผู้ หรือช่อดอกกล ซึ่งประกอบด้วยดอกเพศผู้ และดอกกลอยู่ร่วมกันโดยดอกเพศผู้ส่วนใหญ่อยู่บริเวณใกล้ช่องเปิด ส่วนชนิดที่ดอกแยกเพศร่วมต้น มีช่อดอกเพียงแบบเดียวคือ ช่อดอกสมบูรณ์เพศประกอบด้วยดอกเพศผู้ เพศเมีย และดอกกลในช่อเดียวกัน

สิ่งแวดล้อม

ดาวแดง

แผนงานหุ้นส่วนการวิจัย

และพัฒนาของยุโรปช่วงวิกฤติเศรษฐกิจ

โดย ดร. จันทรพีญ เมฆาภิรักษ์

อัครราชทูตที่ปรึกษา (ด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี)

สำนักงานที่ปรึกษาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี

สถานเอกอัครราชทูต ณ กรุงบรัสเซลส์

e-mail: junpen@most.go.th

ด้วยวิกฤติเศรษฐกิจโลกที่มีผลกระทบต่อสหภาพยุโรป ทำให้สหภาพยุโรปจัดทำแผนฟื้นฟูเศรษฐกิจของภูมิภาค โดยครอบคลุมถึงแผนงานวิจัยและพัฒนาด้วย กรรมการสหภาพยุโรปปรับแผนกอบกู้เศรษฐกิจเมื่อวันที่ 26 พฤศจิกายน ค.ศ. 2008 และคณะมนตรีได้ให้ความเห็นชอบเมื่อวันที่ 11 – 12 ธันวาคม ค.ศ. 2008 ซึ่งเป็นแผนที่เสนอให้พัฒนาเทคโนโลยีเกี่ยวกับอุตสาหกรรมการผลิต การก่อสร้างและยานยนต์เนื่องจากเป็นภาคส่วนที่ได้รับผลกระทบจากภาวะเศรษฐกิจขาลง และเป็นภาคส่วนที่ใช้นวัตกรรมในการเสริมสร้างเศรษฐกิจที่สะอาดและยั่งยืนได้ โดยที่กรรมการสหภาพยุโรปได้เสนอให้เพิ่มเงินสนับสนุนงานวิจัย และดำเนินการร่วมกับอุตสาหกรรมที่เกี่ยวข้อง ในการจัดทำแผนงานการเป็นหุ้นส่วนระหว่างภาครัฐและเอกชน (Public Private Partnership, PPPs) ซึ่งมีการริเริ่มที่สำคัญใน 3 เรื่อง ประกอบด้วย 1) HYPERLINK "http://ec.europa.eu/research/industrial_technologies/lists/factories-of-the-future_en.html" Factories of the Future 2) HYPERLINK "http://ec.europa.eu/research/industrial_technologies/lists/energy-efficient-buildings_en.html" Energy-efficient Buildings และ 3) HYPERLINK "http://ec.europa.eu/research/industrial_technologies/

lists/green-cars_en.html" Green Cars ทั้งนี้ กรรมการสหภาพยุโรปคาดว่าจะสนับสนุนงานวิจัยและพัฒนาร้อยละ 50 ผ่านกรอบแผนงาน ฉบับที่ 7 อีกร้อยละ 50 จะมาจากการลงทุนของภาคเอกชนในงานวิจัยที่สอดคล้องกัน ข้อดีของ PPPs คือ การสร้างความมั่นใจในการลงทุนงานวิจัยอย่างต่อเนื่องแม้ว่าจะเผชิญกับปัญหาเศรษฐกิจระยะยาว บทบาทนำสำหรับอุตสาหกรรมรวมถึงวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม การจัดลำดับความสำคัญของยุทธศาสตร์และการดำเนินงานวิจัย แผนงานบูรณาการอย่างต่อเนื่องพร้อมงบประมาณที่กำหนด การสร้างความมั่นใจอย่างต่อเนื่องและช่วยให้อุตสาหกรรมสามารถจัดทำแผนการลงทุนระยะยาว การดำเนินงานสหสาขางานวิจัยพื้นฐานและงานวิจัยประยุกต์ โรงสาธิตขนาดใหญ่ที่เน้นผลกระทบและการใช้ การเพิ่มโอกาสในการสนับสนุนวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม รวมทั้งการส่งข้อเสนอโครงการที่นำไปสู่กระบวนการประเมินผลที่รวดเร็วกว่า

HYPERLINK "http://ec.europa.eu/research/industrial_technologies/lists/factories-of-the-future_en.html"

future_en.html” Factories of the Future เป็นงานริเริ่มในภาคส่วนอุตสาหกรรมการผลิต โดยเฉพาะวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมที่จะปรับตัวเข้ากับแรงกดดันเชิงขีดความสามารถในระดับโลก โดยการเพิ่มฐานทางด้านเทคโนโลยีของอุตสาหกรรมผลิตในการพัฒนาและบูรณาการเทคโนโลยีที่มีขีดความสามารถในอนาคต อาทิ เทคโนโลยีวิศวกรรมสำหรับเครื่องมือและกระบวนการที่สามารถปรับตัวได้ เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร และวัสดุที่ก้าวหน้า

HYPERLINK “http://ec.europa.eu/research/industrial_technologies/lists/energy-efficient-buildings_en.html” Energy-efficient Buildings เป็นงานริเริ่มในภาคการก่อสร้างเพื่อส่งเสริมเทคโนโลยีสะอาดและการพัฒนาระบบและวัสดุที่มีประสิทธิภาพทางด้านพลังงาน ด้วยการลดการบริโภคพลังงานและลดการปลดปล่อยก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์

HYPERLINK “http://ec.europa.eu/research/industrial_technologies/lists/green-cars_en.html” Green Cars เป็นงานริเริ่มในภาคยานยนต์เกี่ยวข้องกับการวิจัยเทคโนโลยีในภาพกว้างและ โครงสร้างพื้นฐานทางด้านพลังงานที่เก่งกาจซึ่ง

จำเป็นต้องการบรรลุวัตถุประสงค์ในการใช้พลังงานทดแทนรวมทั้งแหล่งพลังงานที่ไม่ก่อให้เกิดมลพิษและมีความปลอดภัย

คาดว่า การประกาศรับข้อเสนอโครงการภายใต้กรอบแผนงาน ฉบับที่ 7 ของ ค.ศ. 2010 ทั้ง 3 เรื่องข้างต้นจะอยู่ภายใต้หัวข้อ “วิทยาศาสตร์นาโนนาโนเทคโนโลยี วัสดุและเทคโนโลยีผลิตภัณฑ์ใหม่” “เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร” สำหรับ HYPERLINK “http://ec.europa.eu/research/industrial_technologies/lists/energy-efficient-buildings_en.html” Energy-efficient Buildings และ HYPERLINK “http://ec.europa.eu/research/industrial_technologies/lists/green-cars_en.html” Green Cars จะมีเพิ่มเติมในหัวข้อ “พลังงาน” และ “สิ่งแวดล้อม” ด้วย ทั้งนี้ สามารถติดตามการเปิดรับข้อเสนอโครงการได้ที่ HYPERLINK “<http://cordis.europa.eu/fp7/dc/index.cfm?fuseaction=UserSite.FP7CallsPage&rs>” <http://cordis.europa.eu/fp7/dc/index.cfm?fuseaction=UserSite.FP7CallsPage&rs>

หน่วยงานที่เป็นนิติบุคคลในประเทศไทยสามารถเข้าร่วมโครงการได้ในฐานะประเทศ International Cooperation Partner Countries (ICPC) ซึ่งจะต้องหาหน่วยงานนิติบุคคลที่จะเป็นผู้ประสานงานซึ่งอยู่ในประเทศสมาชิกสหภาพยุโรป หรือประเทศที่เป็นสมาพันธ์ยุโรป อาทิ สหพันธ์รัฐสวิส ราชอาณาจักรนอร์เวย์ เพื่อส่งข้อเสนอโครงการตามเงื่อนไขที่กำหนดไว้ในกรอบแผนงาน ฉบับที่ 7 และเงื่อนไขที่ประกาศรับข้อเสนอโครงการและแต่ละครั้ง

เล่าเรื่อง ด้วยภาพ

กิจกรรมการดำเนินงานรอบปีไตรมาส

ติดตามตรวจสอบตามโครงการ
ติดตามตรวจสอบการปฏิบัติตาม
มาตรฐานด้านสิ่งแวดล้อมของ
โครงการที่จัดทำรายงานการวิ
เคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อมของ
โครงการประเภทเหมืองแร่ในจังหวัด
สงขลาและจังหวัดพัทลุง จำนวน 6
แห่ง และประเภทบริการชุมชนและ
ที่พักอาศัยในจังหวัดสงขลาและ
จังหวัดปัตตานี จำนวน 8 แห่ง
ระหว่างเดือนกรกฎาคม-สิงหาคม
2552

เจ้าหน้าที่สำนักงานสิ่งแวดล้อมภาคที่ 16
ได้เข้าร่วมประชุมวิชาการ ครบรอบ 7 ปี
สำนักงานสิ่งแวดล้อมภาค "กว่าครึ่ง
ทศวรรษที่ก่อเกิด ร่วมสร้างสรรค์ผลงาน
เพื่อปวงประชา" ในระหว่างวันที่ 24-26
สิงหาคม 2552 ณ โรงแรมปัตตานีเรีย
ริสอร์ทแอนด์สปา จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

จัดประชุม และรณรงค์ ตามโครงการจัดกิจกรรม
सानเสวนาจัดทำแนวทางการลดปริมาณการใช้ถุง
พลาสติก (ถุงหิ้วก๊อบแก๊บ) ในสถาบันอุดมศึกษา
มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา ปีงบประมาณ 2552

ติดตามตรวจสอบคุณภาพน้ำ
ตามโครงการพัฒนาระบบ
ข้อมูลสถานการณ์คุณภาพน้ำ
: หนึ่งท้องถิ่นหนึ่งจุดติดตาม
ตรวจสอบคุณภาพน้ำ,
โครงการติดตามตรวจสอบ
คุณภาพน้ำพื้นที่วิกฤต,
โครงการติดตามตรวจสอบ
คุณภาพน้ำลุ่มน้ำทะเลสาบ
สงขลาและลุ่มน้ำเทพา,
โครงการติดตามตรวจสอบ
คุณภาพน้ำสีทองหม้อ และ
โครงการติดตามตรวจสอบ
คุณภาพน้ำคลองอู่ตะเภา

สำรวจฐานข้อมูลร้านรับซื้อ-ขายของเก่า, กระชังปลา,
พื้นที่นาทุ่ง และสถานที่กำจัดขยะมูลฝอย (ระดับ
เทศบาล) ตามโครงการจัดตั้งศูนย์สารสนเทศสิ่ง
แวดล้อมภาคใต้

▶ ดำเนินการเก็บตัวอย่างน้ำในพื้นที่ตำบลคูเต่า อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา ตามโครงการส่งเสริมการมีส่วนร่วมฯ เมื่อวันที่ 26 กค.52

▶ สำนักงานสิ่งแวดล้อมภาคที่ 16 ร่วมจัดนิทรรศการด้านสิ่งแวดล้อมในวันรวมพลคนรักทะเลสาบ วันที่ 26-28 กรกฎาคม 2552 ณ สวนสาธารณะริมหาดลำปำ จังหวัดพัทลุง

▶ ตัดสินผลการดำเนินงานตามโครงการประกวดธนาคารขยะรีไซเคิล ปี 2552 ระดับภาค (ภาคที่ 16) วันที่ 16 กรกฎาคม 2552 ณ โรงแรมกรีนเวิลด์पाल์ม จังหวัดสงขลา

▶ กิจกรรมโครงการสนับสนุนและเสริมสร้างสมรรถนะให้กับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการบริหารจัดการขยะมูลฝอย ในพื้นที่รับผิดชอบจำนวน 7 แห่ง โดยการจัดทำแผนปฏิบัติการในการบริหารจัดการขยะมูลฝอยของเทศบาล และดำเนินกิจกรรมการลด คัดแยกและใช้ประโยชน์จากขยะมูลฝอย เพื่อเพิ่มสมรรถนะในการบริหารจัดการขยะมูลฝอยแก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

▶ คณะกรรมการร่วมตัดสินผลงานโครงการประกวดสร้างสรรค์สิ่งประดิษฐ์จากวัสดุเหลือใช้ ปี 2552 ระดับภาค วันที่ 27 กรกฎาคม 2552 ณ ห้องประชุมสำนักงานสิ่งแวดล้อมภาคที่ 16

เลาะเลียบบ ชายฝั่ง

เมื่อนายเถื่อนกลับบ้าน

ฉันเกิดที่บ้านท่าคุระ ตำบลคลองรี อำเภอสทิงพระ จังหวัดสงขลา บ้านท่าคุระ ทิศเหนือจดพะโคะ ตำบลชุมพล อำเภอสทิงพระ ทิศใต้จดทะเลสาบสงขลา ทิศตะวันออกจดตำบลสนามไชย ตำบลดีหลวง อำเภอสทิงพระ ทิศตะวันตกจดโดนดด้วน อำเภอกระแสดินทร์ ระยะทางจากสงขลาถึงท่าคุระ ประมาณเจ็ดสิบกิโลเมตร ถ้าเดินทางจากตัวเมืองสงขลาโดยใช้เส้นทางถนนสายสงขลา-ระโนดพอถึงตลาดขายสินค้าสนามไชยจะลดความเร็วของรถได้เลยอีกประมาณสองกิโลเมตรถึงสามแยกหัวถนนบ่อใหม่มีป้ายบอกทางเข้าบ้านท่าคุระเลี้ยวซ้ายขับรถไปเรื่อยๆ ก็จะถึง

นึ่งที่ท่าคุระมองไปทางทะเลสาบสงขลาจะเห็นเกาะคำเหียง เกาะโคบ แหลมกรวด เกาะสี่-เกาะห้า เกาะใหญ่ คนท่าคุระเมื่อสมัยก่อนหากจะไปสงขลาต้องนั่งเรือยนต์ไปหนึ่งวันเต็มๆ คือออกจากท่าคุระตั้งแต่เจ็ดโมงเช้าเรือจะแล่นผ่านคูชุด ดอนคั่น ท่าหิน ชะแล้ เกาะทอม ปากร่อ เกาะยอ-เขาเจ็ญ ถึงสงขลาห้าโมงเย็น ถ้าไปพัทลุง เรือออกจากท่าคุชุดเวลาเจ็ดโมงเช้า ถึงท่าคุระเก้าโมง ผ่านเกาะใหญ่ จอกลงน จุงแก ทั้ง แหลมดิน คลองชุด ถึงลำปำเย็น ๆ ต่อรถยนต์สองแถวไม่ไปตลาดสี่กั๊กพัทลุง

สินค้าจากท่าคุระมีน้ำผึ้งเหลว น้ำผึ้งแวน (จากตาลโตนด) ยาหมอม (กาละแม) หมู ถ้าเป็นลูกหมูหรือหมูเล็กขายไปพัทลุง หมูใหญ่ฆ่าแหละได้ส่งขายสงขลา สินค้าขาเข้ามีประเภทเครื่องครัว หอม กระเทียม เกลือ พริก ระเบิดแห้ง (พริกขี้หนู) มะพร้าว ถั่วฝักยาวหรือถั่วตาก หัวมัน (มันเทศ) มันโพ (ประเภทมันสำปะหลัง) ไข่จูดไฟ เสื้อผ้า

คนท่าคุระทำนาทุกครอบครัวไม่มีใครซื้อข้าวสาร ท่าคุระมีโรงสีข้าวสี่โรง คนท่าคุระไม่ค่อยซื้อกับข้าวกันหรอก เพราะมีกุ้ง ปลา ในทะเลสาบในหนองน้ำ มีผักให้กินตลอดปี มีผักบุ้งยอดแดง ผักบุ้งยอดขาว ผักหวาน ผักลิ้น ผักขันทกรอก เอื้อง ขี้ใต้ พุมรี ผักฉืด (กระเจต) ยอดขรี ยอดลำเท็ง ยอดปลง บัวนา บัวดลิ่ง

เขาเล่าว่าริมทะเลสาบมีต้นลำพูหนาแน่นลิงอาศัยเป็นฝูงใหญ่ ๆ ที่ป่าฝักต้นลำพูมีปลาชุกชุม ริมทะเลสาบเมื่อก่อนจะเป็นท่าที่ชันมาก ท่าที่หน้าวัดมีต้นคุระมากแถมท่าโจร ท่าเตียน ท่าคลองลึก จระเข้จะขึ้นมาอ้าปากตากเหงือกไม่ค่อยทำร้ายใคร จระเข้ทะเลสาบมีสองพวกคือพวกอ้ามาดเต็มตัวใหญ่สีดำ ๆ พวกอ้าทองกลางตัวเล็กกว่าสีลายออกเหลือง ๆ

ครอบครัวฉันเป็นครอบครัวใหญ่ แม่เป็นลูกคนสุดท้องของพ่อเฒ่า-แม่เฒ่า (ตา-ยาย) แต่งงานแล้วอยู่กลางเรือน (อยู่ร่วมกับตา-ยาย) ฉันมีพี่น้องหกคน รวมทั้งครอบครัวแล้วมีสิบสองคนพอดี ข้างพ่อเฒ่า-พ่อฉันเป็นคนขยันมีวัวไถนาสองคู่ มีเรนข้าว (ยุงข้าว)

สองหลัง เวลาขายข้าวไร่วันนัดข้าว ฉันจำได้สมัยนั้นข้าวเกี่ยวนละเจ็ดร้อยห้าสิบบาท ทองคำหนักหนึ่งบาทราคาสี่ร้อยบาท ครอบครัวฉันทำนา ขึ้นตาล เลี้ยงแม่หมู เลี้ยงหมูสมัยนั้นให้กินรำกับสาง (สาหร่าย) ส่งให้ฉัน-น้อง ๆ ของฉันได้เรียนหนังสือทุกคน ฉันออกจากบ้านไปเรียนหนังสือตั้งแต่ปี 2517 รับราชการ 2525 ฉันจำความได้ว่าตอนสมัยที่ฉันอยู่บ้านฉันโหละกบ โหละนก เอาถั่วลลิมปลาที่ป่าฝาก เวลาฝนตกเดือนหกจิวูริมทะเลสาบมีต้นลำพูป่าฝากได้ต้นลำพูเป็นที่อาศัย เป็นที่วางไข่สัตว์น้ำ ฝนตกเดือนสิบเอ็ดน้ำหลาก ปลาขึ้นมาเล่นน้ำ คนท่าคุระวังเกียการทำงานรับจ้างโดยเฉพาะงานก่อสร้าง งานเป็นลูกน้องคนอื่น

ฉันรับราชการยี่สิบหกปี ตั้งใจกลับท่าคุระท่าคุระวันนี้มีนาซึ่งส่วนใหญ่เป็นนาร้าง บ่อทุ่งที่ไม่ได้ทำกิจการแล้ว ต้นโตนด ยอดเลียบ ต้นลำพูไม่ค่อยมีแล้ว ตลิงที่ชันกลายเป็นขี้เลนหมด ทุ่ง ปลาที่ป่าฝากไม่มี ผักต่าง ๆ ที่ฉันเคยกินก็ไม่มี แต่มีรถสองแถวจำนวนห้าคันมารับคนท่าคุระไปทำงานโรงงาน ทำก่อสร้าง ฉันกลับมาท่าคุระจะทำอะไรได้?

ฉันจะทำ "ลำพู ผักนา ทุ่งปลา ยางนา นาโหนด"

นายเถื่อน

บอกเล่า ข่าวฝาก

การคัดเลือกสิ่งประดิษฐ์จากวัสดุเหลือใช้ ปี 2552 ระดับภาคเพื่อเข้าประกวดในระดับประเทศ

กรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ร่วมกับสำนักงานสิ่งแวดล้อมภาคที่ 16 และสำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัดสงขลา พัทลุง ปัตตานี ยะลา และนราธิวาส ได้จัดประกวดสร้างสรรค์สิ่งประดิษฐ์จากวัสดุเหลือใช้ ปี 2552 ซึ่งด้วยประทานพระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าศรีรัศมิ์ พระวรชายาในสมเด็จพระบรมโอรสาธิราชฯ สยามมกุฎราชกุมาร โดยมีการคัดเลือกในระดับจังหวัดโดยสำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัดแต่ละจังหวัด และคัดเลือกในระดับภาคโดยสำนักงานสิ่งแวดล้อมภาคที่ 16 เพื่อส่งเข้าประกวดในระดับประเทศในเดือนกันยายน 2552 และเมื่อวันที่ 27 กรกฎาคม 2552 สำนักงานสิ่งแวดล้อมภาคที่ 16 ได้ดำเนินการคัดเลือกสิ่งประดิษฐ์ เพื่อส่งเข้าประกวดในระดับประเทศโดยมีคณะกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิร่วมพิจารณาคัดเลือก ผลการคัดเลือกสิ่งประดิษฐ์ ในระดับภาค (ภาคที่ 16) ผลเป็นดังนี้ คือ

ประเภทสิ่งประดิษฐ์ทั่วไประดับประถมศึกษา คือ

1. ชุดขวดใสสู่การแสง จากโรงเรียนวัดโคกสมาณคุณ อำเภอนาทใหญ่ จังหวัดสงขลา
2. ชุดโต๊ะลูกฟูกจากกระดาดหลัง จากโรงเรียนเทศบาล 1 อำเภอเมือง จังหวัดนราธิวาส
3. ชุดบุษบาร้อยรัก จากโรงเรียนบ้านคลองช้าง อำเภอนาทใหญ่ จังหวัดปัตตานี

ประเภทสิ่งประดิษฐ์ทั่วไประดับมัธยมศึกษา/อาชีวศึกษา (ปวช.) คือ

1. ชุดพักผ่อนหย่อนใจด้วยรีไซเคิล จากโรงเรียนสงขลาวิทยาคม อำเภอสิงหนคร จังหวัดสงขลา
2. ชุดพญาศรแห่งสยาม จากวิทยาลัยเทคนิคพัทลุง อำเภอเมือง จังหวัดพัทลุง

ประเภทสิ่งประดิษฐ์ทั่วไประดับชุมชน คือ

1. ชุดไฟเดียมรีไซเคิล จากชุมชน 12 โรงเรียนพันมิตร อำเภอสิงหนคร จังหวัดสงขลา

ประเภทเครื่องแต่งกาย คือ

1. ชุดกระสอบแฟนซี จากโรงเรียนหาดใหญ่บริหารธุรกิจสากล อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา
- ขอให้ทุกประเภทที่ส่งเข้าประกวดในระดับประเทศประสบความสำเร็จและได้รับรางวัลในทุกประเภท...เป็นกำลังใจให้ค่ะ

“สาकु” ปาชาขายเลนแห่งลุ่มน้ำจืด

เมื่อพูดถึง “สาकु” คุณนึกถึงอะไร สาकुไส้หมู สาकुข้าวเหนียวเปียก สาकुถั่วดำ สาคุเปียกมะพร้าวอ่อน หรือ สาคุกวน ถ้าให้ทายใจอันดับแรกคงไม่พ้น สาคุไส้หมู พอนึกถึงก็เกิดมโนภาพถึงแป้งสาคุเม็ดกลมผสมน้ำมันให้เป็นเนื้อเดียวกัน ห่อไส้หมูสับ ถั่วลิสงตำ ไข่โป้ว ปูรงรสหวานน้ำเค็มนิดๆ ตั้งลังถึงให้น้ำร้อน นึ่งจนสาคุเม็ดไล่เห็นไส้ตรงกลางดูน่ากิน ค่อยๆ บรรจงห่อด้วยใบผักกาดหอมสีเขียวอ่อนๆ ตามด้วยผักชี และ สอดไส้ด้วยพริก

ขี้นุสๆ ใส่ปากค่อยๆ เคี้ยวจะสัมผัสได้ถึงความนุ่มเหนียวของแป้งของสาคุ สอดรับกับไส้สาคุและพริกขี้นุส รับรองอร่อยล้ำแบบน้ำตาเอ่อเลยทีเดียว แต่ที่ผู้เขียนยังจำไม่เคยลืมเลือนเห็นจะเป็นสาคุกวน ที่เป็นขนมประจำถิ่นรับรองงานไหนๆ ก็ต้องมีสาคุกวนให้กิน โดยเฉพาะงานออกปาก กินวน ไม่ว่าเก็บข้าว ตัดซัง ขนเลี้ยงข้าว วิดปลา ฯลฯ ก็ต้องมีสาคุกวนเป็นตัวชูโรง ด้วยกรรมวิธีที่ปรุงง่ายเพียงตั้งไฟกวนให้สุก ใส่น้ำตาลให้หวานพอสมควร กะให้เหนียวพอดี ตักใส่ถ้วยราดด้วยกะทิสดเป็นอันเสร็จพิธี

น้อยคนนักที่ทราบว่ามีสาคุที่ใช้ทำขนมดังกล่าวทำมาจากอะไร คนที่รู้จักต้นสาคุอาจเข้าใจว่าเม็ดสาคุทำมาจากต้นสาคุที่พวกเขารูจัก แต่จริงๆ แล้วไม่ใช่ออย่างนั้น เม็ดสาคุที่ใช้ทำขนมที่เรารับประทานกันเป็นประจำทำมาจากแป้งมันสำปะหลังที่มีลักษณะคล้ายแป้งสาคุ สมัยก่อนเม็ดสาคุทำมาจากต้นสาคุที่เป็นพืชตระกูลปาล์มอย่าง ที่พบในภาคใต้ แต่หลังจากมีการนำเข้ามาในสำปะหลังต้นสาคุก็ไม่ถูกนำมาใช้ทำแป้ง และเม็ดสาคุอีกต่อไป จนในที่สุดแป้งสาคุที่มีนับแสนไร่ในประเทศไทยในอดีตก็ถูกทำลายเหลือไม่กี่หมื่นไร่ การทำลายแป้งสาคุเกิดจากความไม่รู้ของประชาชน และ ส่วนราชการบางหน่วย ที่เน้นการส่งเสริมการปลูกพืชเพื่อการส่งออกของรัฐบาลเป็นสำคัญ และการพัฒนาแหล่งน้ำอย่างไร้ทิศทาง การขุดลอกลำคลองตัดและขุดต้นสาคุออกไปจนเกลี้ยง

สาคุเป็นพืชตระกูลปาล์ม มีชื่อวิทยาศาสตร์ว่า *Metroxylon sagu* Rottb. มีลักษณะทั่วไปคล้ายต้นมะพร้าว ขึ้นในภาคใต้โดยเฉพาะใน จังหวัดตรัง พัทลุง นครศรีธรรมราช ปัตตานี และ จังหวัดนราธิวาส ต้นสาคุที่พบมี 2 ชนิด คือ ชนิดยอดสีแดงขนาดต้นโตกว่าชนิดยอดขาว และ ยอดขาวชนิดนี้มีใบสั้นและเปราะกว่า สาคุเป็นพืชใบเลี้ยงเดี่ยว ขยายพันธุ์ด้วยการแตกหน่อและเมล็ด เป็นพืชที่ต้องการปริมาณน้ำสูง

มีฝนตกสม่ำเสมอ หรือค่อนข้างตกชุกชอบความชุ่มชื้นแต่อากาศร้อน ชอบขึ้นในที่ลุ่ม เป็นที่ขึ้นแฉะหรือมีน้ำจืดขังตลอดปี เช่น ในพรุ แต่ถ้าหากน้ำท่วมหรือแห้งเป็นระยะสาคุก็สามารถทนต่อสภาพนั้นได้ ในจังหวัดตรังพบได้ทั่วไปขึ้นตามแหล่งน้ำจืดตั้งแต่เชิงเขาถึงฝั่งทะเล โดยเฉพาะตามพรุ หนอง บึง หรือตามชายคลอง ริมห้วย แหล่งที่พบมากในจังหวัดตรัง คือ อำเภอห้วยยอด อำเภอเมือง และ อำเภอนาโยง หรืออาจกล่าวได้ว่าสาคุขึ้นอยู่ทุกมุมแถบลุ่มน้ำจืดเป็นส่วนใหญ่ วิถีชีวิตชาวบ้านแถบจังหวัดตรังจึงมีความผูกพันกับสาคุมาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน มีการบำรุงรักษาตามกลวิธีการพื้นบ้าน หากขึ้นในคลองขวางทางน้ำก็จะตัดแต่งเอาทางออก หรือวัชพืชออกให้น้ำไหลสะดวก พอฤดูฝนน้ำฝนก็จะไหลเข้ามาให้ได้ทำนากันทุกปี พุงนาใกล้ป่าสาคุจึงอุดมสมบูรณ์ ชาวรามและภูมิทัศน์ที่สวยงาม ใบสาคุใช้เย็บเป็นตับสำหรับมุงหลังคาและกันฝน มีความทนทานกว่าจากที่ทำจากใบไม้ชนิดอื่น ๆ โดยปกติจะมีอายุการใช้ประโยชน์ประมาณ 6 — 10 ปี และถ้านำไปแช่น้ำก่อนประมาณ 15 วัน ถึง 1 เดือน อาจใช้งานได้นานกว่า 10 ปี ทางสาคุ ที่มีความยาวประมาณ 3 — 4 เมตร เลย์ส่วนก้านขึ้นไปจะกลมและเรียวไปหาปลายทาง ถ้าตัดปลายทิ้งให้เหลือประมาณ 1 — 2 เมตร นำมาลอกเอาส่วนเปลือกออกซึ่งเรียกว่า “หน้าสาคุ” ทำเป็นตอกใช้สานเสื่อ กรรุง กระดัง รวมทั้งทำเครื่องมือประมง ถ้านำทางสาคุมาตากให้แห้งใช้ทำคอกเปิด ไล่ ก็มียอายุการใช้งานได้ประมาณ 1 — 2 ปี หรือทำรั้วกันสวนผักไล่ทางสาคุทำจุกขวด หรือใช้ทำจุกกระบอกข้าวหลาม หรือนำมาใช้แทนโฟม ยางสาคุถ้าตัดทางสาคุจากลำต้นแล้วตัดเป็นท่อนยาวประมาณ 1 คืบ ทิ้งไว้ประมาณ 20 -30 นาที จะมียางไหลออกมาทางรอยตัดทั้ง 2 ข้าง ยางเป็นสีใส และมีความเหนียวใช้แทนการปิดกระดาดได้ ผู้เฒ่าผู้แก่ฝ่ายหญิงยังแอบกระซิบบอกด้วยว่ายางสาคุเนี่ยตอนสาว ๆ เอามาทาหน้ารักษาผิวพรรณได้ด้วย แต่นิยมคือ การนำต้นสาคุที่มีอายุประมาณ 15 ปี มาทำแป้งสาคุซึ่งมีลักษณะเป็นแป้งมัน

อย่างแบ่งมันสำปะหลัง สามารถแปรรูปเป็นอาหารหลายอย่าง ได้แก่ เม็ดสาकु ขนมหวนหน้าขี้มันและหน้ากะทิ ขนมหวน ขนมหวน ขนมหวนปากหม้อ เส้นหมี่ และ ขนมหวนหลายชนิด หากใครได้เห็นต้นสาकुคงนึกไม่ถึงว่าในต้นสาकुมีแบ่งอยู่มาก อย่างไม่น่าเชื่อ สาकुเก็บครบไฮเดรตที่สังเคราะห์แสงได้ไว้ในรูปของแบ่งในส่วนที่เป็นไส้ของต้นปริมาณแบ่งในสาकु 1 ต้น ครอบครวหนึ่งสามารถเก็บไว้บริโภคได้ เป็นเดือนคือประมาณ 100- 175 กิโลกรัมแบ่งแห้งต่อต้น มีการศึกษาปริมาณแบ่งที่สาकुผลิตได้ในเนื้อที่ 1 ไร่ ประมาณ 3.5 ตัน ซึ่งมากเป็น 2.5 — 4 เท่าของข้าว เท่ากับ 7 — 12 เท่าของแบ่งมันสำปะหลัง

ป่าสาคุนั้นสร้างแหล่งอาหารการกิน คำว่าป่าสาคุนั้นจริงๆแล้วไม่ต้องออกเดินทางไกลไปกว่าบริเวณบ้านเลย เพราะบ้านเรือนในสมัยอดีตหรือในปัจจุบัน มักตั้งอยู่ตามแม่น้ำ ลำคลอง โดยเฉพาะท้องถื่นจังหวัดตรังนั้น มีต้นสาคุเป็นแนวควบคู่ไปตลอด ที่ดินบ้านไหนมากน้อยสาคุก็กินบริเวณกว้าง แต่เรียกได้ว่าไม่มีบ้านริมคลองไหนที่ต้นสาคุจะไม่ขึ้นอยู่คู่เคียง คุณสมบัติของต้นสาคุที่เป็นมิตรกับพืชผักพื้นบ้านนานาพันธ์เคยมีผู้สำรวจพบพันธุ์ผักที่สามารถนำมาประกอบอาหารได้ถึง 70-80 ชนิด สมุนไพรไม่ต่ำกว่า 40 ชนิด ดังนั้นป่าสาคุจึงคล้ายตลาดขนาดเล็ก ย่อมๆ แค่เดินวนๆเวียนๆก็ได้ผักทำใหญ่มาต้มยำทำแกงแล้ว ส่วนโปรตีนจากเนื้อสัตว์ก็หาไม่ยากพวก กุ้ง หอย ปูปลา ก็หาได้จากกลุ่มน้ำเดียนั้นแหละ คนทั่วไปที่ขาดความรู้เรื่องต้นสาคุมักเห็นป่าสาคุที่อัดแน่นอยู่มากเป็นความรกร้าง การตัดทำลายจึงค่อยๆเริ่มขึ้น แต่ภายในความรกร้างนั้นจริงๆแล้วเป็นปราการทางธรรมชาติที่ทั้งช่วยป้องกันและสร้าง ไม่ใช่ทำลาย เหตุแห่งน้ำท่วมนั้นเพราะไม่มีต้นสาคุมาช่วยชะลอความเร็วของน้ำยามน้ำหลาก และที่ร้ายกว่านั้นยามหน้าแล้งเกิดความแล้งจัด เพราะไม่มีต้นสาคุที่นำมาปลูกแทนต้นสาคุหลังจากทำลายป่าสาคุไปแล้วไม่มีคุณสมบัติการกักน้ำเหมือนต้นสาคุ ดินเลยแห้ง ซึ่งเมื่อเจอสภาพดังกล่าวอย่าว่าแต่ข้าวไม่ขึ้นเลย แม้แต่หญ้ายังไม่อยากแทงกอขึ้นเลย ต้นสาคุยังเป็นพืชที่ทำให้ น้ำในลำห้วยใส เป็นที่วางไข่ของปลา เป็นที่กรองสิ่งสกปรกที่ไหลมากับน้ำ นอกจากประโยชน์นานัปการที่กล่าวมาข้างต้นแล้วเดียนต้นสาคุกลายเป็นไม้เศรษฐกิจของชาวใต้ไปแล้วโดยเฉพาะชาวจังหวัดพัทลุง จังหวัดสงขลาได้นำต้นสาคุมาเพาะเลี้ยงด้วงสาคุ ซึ่งนิยมใช้มาประกอบเป็นอาหาร โดยวิธีต้มกับเกลือ หรือผัดน้ำมัน ด้วงสาคุจะมีรสชาติจะอร่อยกว่าด้วงที่เกิดในต้นตาลโตนหรือต้นลาน เพราะกลิ่นไม่สาบ บางคนนำด้วงสาคุที่ต้ม เกลือแล้วรับประทานกับ ข้าวเหนียวรสชาติดีกว่ารับประทานกับเนื้อ การเลี้ยงด้วงสาคุเป็นอาชีพเสริมที่ทำรายได้ให้กับผู้เลี้ยงได้ดีทีเดียวโดยเฉพาะห้องอาหารจะรับซื้อ ด้วงสาคุไว้บริการลูกค้า เพราะด้วงสาคุเป็นอาหารที่นิยมใช้กับแก้ม

ประโยชน์จากป่าสาคุ ต้นสาคุมีอีกมากเหลือหลาย สรุปให้รู้กันง่ายๆ ถ้าป่าชายเลนมีต้นโกงกางเป็นแหล่งกำเนิดชีวิต และความอ้อมของปากท้อง ต้นสาคุก็ถือเป็นโกงกางแห่งลุ่มน้ำจืด ที่ทรงคุณค่าไม่ได้ น้อยกว่ากัน สาคุเป็นพืชสารพัดนึกในการใช้ประโยชน์และรักษาสสิ่งแวดล้อมให้สมบูรณ์ได้ตลอดไป ดังนั้นคนไทยควรที่จะทำความรู้จักกับพืชชนิดนี้ เพื่อการฟื้นฟูให้เป็นพืชทางเลือกสำหรับบริโภคและช่วยอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมต่อไปเกือบสิ้นทำ....หากเสียป่าสาคุ

สารอินทรีย์ระเหยง่าย (วี ไอ ซี)

สารอินทรีย์ระเหยง่ายคืออะไร

สารอินทรีย์ระเหยง่ายมาจากคำภาษาอังกฤษว่า Volatile organic compounds และเรียกว่า ย่อ ๆ ว่า VOCs (วี ไอ ซี) ซึ่งหมายถึง สารเคมีที่ระเหยได้ง่ายในอุณหภูมิปกติ และมีธาตุคาร์บอนเป็นองค์ประกอบ

ปัจจุบันมีการผลิตสารอินทรีย์ระเหยง่ายออกมาใช้เป็นพัน ๆ ชนิด ตัวอย่าง เช่น เบนซีน โทลูอีน สไตรีน มีเทน ไนลคลอไรด์ 1-2 ไดคลอโรอีเทน คลอโรฟอร์ม ฯลฯ

สารอินทรีย์ระเหยง่ายมาจากที่ใดบ้าง?

ผลิตภัณฑ์หลายชนิดที่ปล่อยสารอินทรีย์ระเหยง่ายออกมา

ผลิตภัณฑ์ที่ใช้ในบ้านเรือนและสำนักงาน เช่น น้ำยาล้างห้องน้ำ สเปรย์กำจัดยุงและแมลง น้ำมันเบนซิน น้ำมันหล่อลื่น น้ำยาซักแห้ง สี ทินเนอร์ แล็กเกอร์ สารขัดเงา ยาง พลาสติกปูพื้น น้ำยาทาเล็บ เครื่องถ่ายเอกสาร การสูบบุหรี่ ไอเสียจากเครื่องยนต์ สารเคมีทำความสะอาด เครื่องสำอาง วัสดุยัด (กาว) หนังสือพิมพ์ ไม้อัด ฯลฯ

โรงงานอุตสาหกรรมที่มีการใช้สารทำละลาย เช่น โรงงานพลาสติก โรงกลั่น น้ำมันปิโตรเคมี โรงงานรองเท้า เฟอร์นิเจอร์ โรงงานประกอบรถยนต์

สถานบริการต่าง ๆ เช่น ปั๊มน้ำมัน (รวมทั้งปั๊มหลอด) ตู้ซ่อมรถ บริการกำจัดแมลง บริการทำความสะอาด รับจ้างทาสี รับจ้างซ่อมรองเท้า ร้านเสริมสวย ฯลฯ

การทำเกษตร เช่น การฉีดพ่นสารเคมีกำจัดศัตรูพืช

การจราจร โดยเฉพาะบริเวณที่มีการจราจรหนาแน่น

สารอินทรีย์ระเหยง่ายเข้าสู่ร่างกายได้ทางไหนบ้าง?

สารอินทรีย์ระเหยง่ายเข้าสู่ร่างกายได้ทาง 3 คือ

ทางการหายใจ ได้รับโดยการสูดดมเอาไอระเหยของสารอินทรีย์ระเหยง่ายที่มาจากกิจกรรมต่าง ๆ ในชีวิตประจำวันทั้งที่บ้าน ที่ทำงาน และในสภาพแวดล้อมทั่วไป

ทางผิวหนัง ได้รับจากการสัมผัสโดยตรง เช่น ทำการผสมสารเคมีโดยใช้มือเปล่า การหกของสารเคมี การสัมผัสละอองไอของสารเคมีที่ฟุ้งกระจายอยู่ในอากาศ การสัมผัสเครื่องใช้ที่มีสารอินทรีย์ระเหยง่าย

ทางปาก ได้แก่ การดื่มน้ำหรืออาหารที่ปนเปื้อนสารอินทรีย์ระเหยง่าย การใช้ภาชนะจำพวกพลาสติก โฟม รวมทั้งการสูบบุหรี่

ผลต่อสุขภาพจากการสัมผัสสารอินทรีย์ระเหยง่าย

ผลเฉียบพลัน คนที่สัมผัสสารอินทรีย์ระเหยง่ายในปริมาณที่มากอย่างทันทีทันใดจะมีอาการ ระบายเคืองตา น้ำตาไหล คัดจมูก น้ำมูกไหล ระบายคอ ปวดหัว คลื่นไส้ อาเจียน คัดจมูก หายใจลำบาก หอบหืด

ผลเรื้อรัง เมื่อสัมผัสสารอินทรีย์

ระเหยง่ายเป็นเวลานาน ๆ จะทำให้

มีโอกาสเกิดโรคมะเร็ง ตับถูกทำลาย ไตวาย

ระบบประสาทส่วนกลางเสียหาย

ใครบ้างที่เสี่ยงต่ออันตรายจากสารอินทรีย์ระเหยง่าย

ผู้ที่มีความเสี่ยงต่ออันตรายจากสารอินทรีย์ระเหยง่ายสูงกว่าบุคคลอื่น ๆ คือผู้ที่มีปัญหาเกี่ยวกับระบบทางเดินหายใจ เช่น ผู้ที่เป็นหอบหืด เด็กเล็ก ๆ ผู้สูงอายุ ผู้ที่มีภูมิไวรับต่อสารเคมีสูง บุคคลเหล่านี้จะมีโอกาสเจ็บป่วยได้มากกว่า นอกจากนั้นประชาชนทั่วไป ผู้ประกอบอาชีพ รวมทั้งผู้ที่อยู่ในสถานที่ที่มีสารอินทรีย์ระเหยง่ายก็จะเป็นผู้ที่เสี่ยงต่อการได้รับอันตรายเช่นกัน

การป้องกันอันตรายจากสารอินทรีย์ระเหยง่าย

การลดหรือหลีกเลี่ยงการใช้ผลิตภัณฑ์ที่มีสารอินทรีย์ระเหยง่ายสูง เช่น เลือกซื้อผลิตภัณฑ์ใหม่ ๆ ที่ไม่มีสาร วี ไอ ซี หรือมีแต่น้อยมาก

การใช้วัสดุเคลือบ นู หรือหุ้มที่บริเวณท่อ ข้อต่อหรือที่ตัวผลิตภัณฑ์ จะสามารถลดการฟุ้งกระจายของสารอินทรีย์ระเหยง่าย นำหรือเคลื่อนย้ายวัสดุและสารเคมีที่ไม่ได้ใช้งานออกจากบ้านพักอาศัย

หลีกเลี่ยงการใช้ภาชนะบรรจุที่เป็นโฟม พลาสติกอุ่นอาหารในไมโครเวฟ

งดการสูบบุหรี่และหลีกเลี่ยงการอยู่ใกล้กับคนที่สูบบุหรี่ การระบายอากาศ โดยการเปิดประตูและหน้าต่าง รวมทั้งการใช้พัดลมระบายอากาศ

การใช้เครื่องฟอกอากาศโดยเฉพาะเครื่องฟอกอากาศที่บรรจุผงถ่าน เพื่อช่วยดูดซับสารอินทรีย์ระเหยง่าย

เลือกสเปรย์กำจัดแมลงชนิดที่มีน้ำเป็นส่วนประกอบ

หลีกเลี่ยงการเติมน้ำจากขวดพลาสติกที่ทิ้งไว้ในบริเวณที่มีอุณหภูมิสูง ๆ

ใช้อุปกรณ์ป้องกันอันตรายส่วนบุคคล เช่น ถุงมือ หน้ากากปิดจมูก เมื่อผสมหรือใช้สารเคมี

หลีกเลี่ยงการอยู่ในที่ที่มีการ

จราจรหนา

แน่นให้มาก

ที่สุด

กัลปังหา...งดงาม ตระการใต้ท้องทะเล

กัลปังหา ชื่อว่าเป็นตัวแทนของสัตว์ใต้ทะเลลึก ที่มีขนาดใหญ่ สีสันสวยงามสวยสดใส ความงดงามตระการตา

แม่กิ้งก้านโบกสะบัดไปตามตามกระแสที่คล้ายพัดใบหมี่มา จึงเป็นที่ดึงดูดให้นักดำน้ำ หรือนักถ่ายภาพใต้ทะเลพยายามหาโอกาสเข้าไปสัมผัสด้วยตัวเอง

แม้ว่ากัลปังหาเป็นกอขนาดใหญ่ แท้ที่จริงแล้วหาใช่ตัวมันจริงๆ ตัวกัลปังหาที่แท้จริงตัวมันเล็กมากประมาณครึ่งเซนติเมตร แต่วมตัวกันเป็นหมื่น

เป็นล้านตัวในกอหนึ่งๆ หรือต้นเดียวกัน เราเรียกรวมกันว่า โคลนี

แต่ละตัวของกัลปังหา เราเรียกว่า โพลีป (polyp) มีสมมาตรร่างกาย

แบบรัศมี บริเวณปลายสุดของโพลีป (polyp) เป็นปาก (mouth) ที่เป็นส่วนเปิดสู่ภายนอก ล้อมรอบด้วยหนวดที่มีลักษณะคล้ายขนนก (pinnate tentacle) ทำหน้าที่คอยจับอนุภาคขนาดเล็ก กินเป็นอาหาร บางครั้งจะใช้เข็มพิษจับเหยื่อด้วย

เฉลย เกมอักษรไขว้ฉบับที่2(กรกฎาคม-กันยายน 2552)

แนวนอน 1. อินทรี 4. ซาก 5. ทดลอง
แนวตั้ง 1. อินทนิล 2. ต้นไม้ 3. ริโซเคิล

รายชื่อผู้โชคดีในการตอบคำถามถูก จากฉบับที่ผ่านมา มีจำนวน 5 ท่าน ดังนี้

ชื่อ-นามสกุล	จังหวัด
1. คุณวลัยภรณ์ ปานแก้ว	พัทลุง
2. ร.ต. ประคิด ปฐมศิริกุล	ขอนแก่น
3. คุณโอฬาร ประทุมรัตน์	กรุงเทพฯ
4. คุณนัสรี ลางิ	ปัตตานี
5. คุณกันต์พงษ์ เกดจริยานนท์	สงขลา

ที่นี่...มีรางวัล

สวัสดิ์ค่ะ สมาชิกวารสารเม็ดทรายและผู้อ่านทุกท่าน ถ้าท่านเพิ่งจับวารสารเม็ดทรายมาอ่านครั้งแรกแล้วถูกใจอยากอ่านต่อไปฉบับหน้า ก็สมัครเป็นสมาชิกได้นะค่ะ ยินดีต้อนรับทุกเมื่อ... ที่นี่มีรางวัลฉบับที่แล้วเราเปลี่ยนเกมมาเป็นอักษรไขว้ ปรากฏว่ามีท่านผู้อ่านตอบกันมาเยอะมาก อาจเป็นเพราะว่าอักษรไขว้เราง่ายไปใช้ไหมคะ แต่เป็นนโยบายของกองบรรณาธิการค่ะว่าเราจะไม่ให้ยากเกินไป เพราะวารสารเม็ดทรายมีสมาชิกทุกระดับ ตั้งแต่ประถม มัธยม อาชีวะ และประชาชนทั่วไป เราอยากให้ทุกๆท่านมีโอกาสร่วมสนุกค่ะ

คำถามประจำเดือน กรกฎาคม-กันยายน 2552

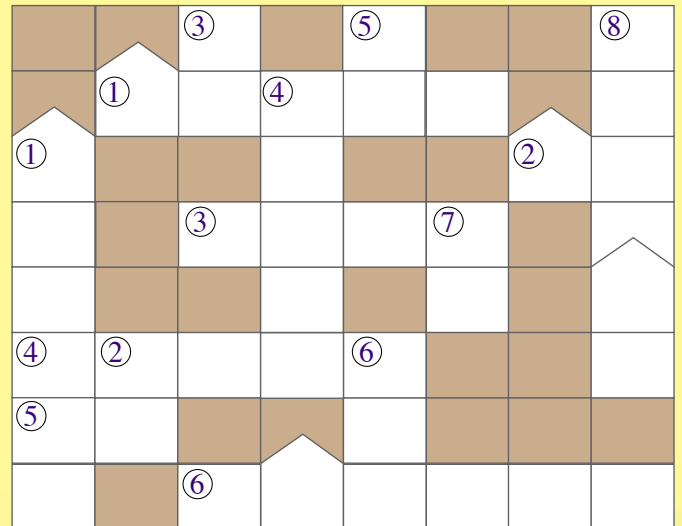
คำถาม :

แนวนอน

1. ภาษาใด ใช้เรียกนกทางเขนดง
2. พืชล้มลุกเมล็ดร่อนนำมาประกอบเครื่องแกงคั่ว
3. ทำให้โตขึ้นกว่าเดิม
4. ใช้เรียกคนที่มีอาชีพจับสัตว์น้ำ
5. ขนมหางได้ ทำกับแบ่งและน้ำตาลเป็นเส้นเล็กๆ
6. หน่วยวัดความจุทางวิทยาศาสตร์

แนวตั้ง

1. แมวชอบ
2. ซ่อนตัวอยู่ในอากาศ ชอบขนมบั้งที่หมดอายุ
3. ลบเหลี่ยมไม่ให้คม
4. อยู่ในน้ำจืด มีเปลือกแข็งมักนำมาเป็นอาหารแกงคั่วกับชะพลู
5. มง (เป็นคำที่มักใช้ในวรรณกรรม)
6. สวย
7. ทำให้สูงจากพื้น
8. เป็นสัตว์ตระกูลหอย แต่เรามักเรียกว่าปลา

จะบอกว่าคำตอบไม่ต้อง ลอกช่องมาก็ได้ค่ะ แค่นอกว่าแนวตั้ง1-2-3...คืออะไรแนวนอน 1-2-3...คืออะไร แค่นี้ก็พอค่ะ หมดเขตส่ง วันที่ 15 พ.ย. 2552 ขอให้ทุกท่านโชคดีค่ะ แล้วค่อยพบกันนะค่ะ สวัสดิ์ค่ะ

กติกา : วิธีการส่งคำตอบ แจ้งชื่อที่อยู่ของผู้ตอบคำถามที่ชัดเจน และส่งคำตอบได้ 2 ทาง คือ

1.เขียนคำตอบลงในไปรษณียบัตร

ส่งไปยัง :

กองบรรณาธิการวารสาร "เม็ดทราย"

สำนักงานสิ่งแวดล้อมภาคที่ 16 ถนนกาญจนวนิช

ตำบลเขารูปช้าง อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา 90000

โดย : 1 ท่าน ส่งไปรษณียบัตรร่วมสนุกได้เพียง 1 ฉบับเท่านั้น

2. ส่งคำตอบทาง Email ที่ envreo16@hotmail.com

